

УДК 371.11

**ЛАРИСА ДУБРОВСЬКА
ВАЛЕРІЙ ДУБРОВСЬКИЙ
ТЕТЯНА ГОРДІЄНКО
НАДІЯ БІЛОУСОВА**

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті автори розкривають проблему розуміння структурних компонентів, які забезпечують формування готовності майбутнього керівника до впровадження інноваційних технологій управління навчальним закладом, його професійних якостей і соціальних ролей; розуміння цілісного уявлення про управлінську діяльність як педагогічної інноватики.

***Ключові слова:** інноваційні технології, управлінська діяльність, готовність керівника до професійної діяльності, наукове мислення, самоменеджмент*

Постановка проблеми. Суспільно-політичні й соціально-економічні зміни, що відбуваються в Україні, суттєво впливають на діючу систему освіти. Тому керівнику закладу освіти слід орієнтуватися в різноманітності сучасних управлінських ідей, вивчати й успішно застосовувати досягнення науки та перспективного педагогічного досвіду, організовувати творчу діяльність.

Професіонал у галузі освіти має глибоко усвідомлювати місце й роль позитивної взаємодії тих, хто є учасниками освітнього процесу як засобу самореалізації, самовдосконалення, саморозвитку, самоствердження. Необхідно підготувати керівника з творчим науково-педагогічним мисленням, з певною системою знань, умінь і навичок та особистісних і професійних якостей, що актуалізує проблеми застосування інноваційних технологій навчання, які покликані забезпечити підготовку людини до стрімкого й мінливого життя у світі з багатоманітними зв'язками.

Навчання має бути спрямоване не тільки і не стільки на засвоєння готових науково-практичних знань, а на можливість продукування нових, на розвиток креативності, гнучкості мислення, на моделювання нових способів діяльності, на розвиток умінь навчатися самостійно тощо.

На сучасному етапі має місце певна невідповідність між вимогами щодо готовності майбутніх фахівців до застосування інноваційних технологій навчання та недостатньою увагою вищих навчальних закладів до забезпечення такої підготовки.

Аналіз актуальних досліджень. Перш ніж розглядати проблему готовності керівника до впровадження інноваційних технологій вкажемо, що методологічною основою дослідження є загальні положення філософії й психології з теорії пізнання як основи формування особистості (Б.Г. Ананьєв, В.П. Андрущенко, А.Г. Асмолов, В.Г. Кремень та ін.); основні положення системно-діяльнісного, особистісного підходів до навчально-виховного процесу підготовки вчителів (Н.М. Бібік, О.Я. Савченко, А.В. Суценок та ін.); технологічний підхід як чинник модернізації професійної підготовки студентів (М.В. Гриньова, Г.В. Єльнікова, О.М. Пехота та ін.); дидактико-методичний та

інноваційний підходи, що забезпечують інтеграцію дидактичних і методичних знань та умінь студентів (Л.М. Ващенко, В.І. Маслов, В.Ф. Паламарчук, О.І. Пометун та ін.).

Процес формування готовності вчителя до професійної діяльності висвітлений у роботах А.М. Алексюка, С.О. Кубіцького, А.Ф. Ліненко, В.І. Лугового, О.Г. Мороза, К.К. Платонова, О.Ц. Пуні, О.Г. Ярошенко та ін.

Проблеми технологій навчання, їх застосування та ефективності використання у школі, у вищих навчальних закладах представлені в роботах М.В. Гриньової, В.І. Євдокимова, М.В. Кларіна, А.М. Крамаренко, В.Ф. Паламарчук, О.М. Пехоти, В.В. Серікова, С.О. Сисоєвої, І.С. Якиманської.

Мета статті полягає у формуванні уявлення про готовність упровадження інноваційних технологій управління навчальним закладом.

Виклад основного матеріалу. Соціально-економічні умови розвитку держави, інноваційні процеси зумовлюють необхідність пришвидшеного розвитку освітньої галузі, модернізації управління освітою. Сьогодні принципово змінюються сутність і механізми людської взаємодії, пріоритети життєвих цінностей та ідеалів, філософія і психологія освіти, роль особистості у суспільстві. Велику роль в організації ефективної роботи освітньої установи відіграє її керівник. Він має бути здатним приймати сміливі рішення, творчо вирішувати проблеми колективу (як виробничі, так і особистісні), дбати про його добробут.

Інновації (італ. *innovations* – новина, нововведення) – нові форми організації праці й управління, нові види технологій, що охоплюють не лише окремі установи, організації, а й різні сфери. Вони виражаються в тенденціях накопичення і видозміни ініціатив, нововведень в освітньому просторі; спричиняють певні зміни у сфері освіти [5, с. 104]. Інноваційну спрямованість педагогічної діяльності зумовлюють соціально-економічні перетворення, що вимагають відповідного оновлення освітньої політики, прагнення керівників навчальних закладів і вчителів до освоєння й застосування педагогічних новинок, конкуренція загальноосвітніх закладів, яка стимулює пошук нових форм, методів організації навчально-виховного процесу, диктує відповідні критерії щодо добору вчителів [2, с. 53–61].

У широкому розумінні поняття «управління» визначають як елемент, функцію організованих систем, різних за природою, (біологічних, соціальних, технічних), що забезпечують збереження їх відповідної структури, підтримують режим діяльності й реалізацію їх програм. У контексті управління навчальними закладами такий феномен розглядають через методи і діяльність із забезпечення вимог якості освіти. Саме цим зумовлене в педагогіці виникнення нового напрямку – педагогічної інноватики, яка стала соціальною галуззю наукового пізнання, що характеризується певним змістом, принципами, тенденціями й закономірностями розвитку. Педагогічні інновації – це результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних вирішень різноманітних педагогічних проблем. За педагогічними інноваціями виникли нові навчальні технології, оригінальні виховні ідеї, форми й методи навчання і виховання, освітні моделі і, як наслідок, нестандартні підходи до управління.

Інноваційну педагогічну технологію розглядають як особливу організацію діяльності та мислення, які спрямовані на організацію нововведень в освітньому просторі, або як процес засвоєння, впровадження й поширення нового в освіті. Інновація педагогічного процесу означає введення нового в мету, зміст, форми і методи навчання та виховання, в організацію спільної діяльності учасників навчального процесу.

Ми дотримуємося тієї точки зору, що готовність до застосування

інноваційних технологій відповідає особистісно-діяльнісному підходу, оскільки, по-перше, студентам треба мати цілісне уявлення про управлінську діяльність, її функції, зміст, форми, методи тощо. Опанувати ці технології та використати їх у професійній роботі керівник має змогу тільки під час практичної діяльності, за умови, що він з'ясував для себе сенс інноваційних технологій навчання, специфіки вибудовування відносин між учасниками освітнього процесу. По-друге, студент має прагнути пізнати особистість кожної дитини, забезпечити гармонійний розвиток всіх дітей у класі.

За необхідне маємо відзначити, що сформувати готовність до управлінської діяльності є можливим тільки в процесі професійної підготовки. Підготовка являє собою процес, а готовність, з одного боку, – мета, з іншого – результат цього процесу. Готовність до впровадження інноваційних технологій – це комплексне новоутворення особистості.

О.М. Пехота й А.М. Старева виділяють такі компоненти професійно-педагогічної підготовки керівника:

- засвоєння загально-педагогічних і предметно-методичних знань;
- формування практичних умінь і навичок (інформаційних, організаційних, комунікативних, операційних, технологічних, дослідницьких, проєктивних, самоосвіти тощо);
- формування і розвиток організаторських здібностей (дидактичних, методичних, технологічних, конструктивних, комунікативних та ін.);
- розвиток інтелекту майбутнього фахівця (мислення, ерудиції, пам'яті тощо) [6, с. 24].

Складність, багатоаспектність і взаємозалежність управлінських проблем у період розбудови освіти потребують нових ідей і підходів, що розвивають перспективи пошуку оптимальних інновацій управлінської діяльності професійного навчального закладу.

Тому великого значення набуває самоменеджмент як уміння керівника управляти собою і дотримання таких психолого-управлінських вимог до менеджера освіти (за Т. Бабенко):

- діагностичних (при плануванні, підготовці й прийнятті управлінських рішень, контролюючій діяльності, цілепокладанні);
- прогностичних (при розробці стратегічних напрямків діяльності колективу, плануванні);
- визначенням змісту роботи, термінів виконання, відповідальних тощо);
- координаційно-регулюючих або організаторських (при підготовці та прийнятті управлінських рішень, інструктуванні людей, контролі, доборі кадрів та розподілі обов'язків відповідно до їх психологічних особливостей, проведенні інструктажу в ході здійснення рішень, використанні різних форм управлінської роботи, здійсненні ділового спілкування, встановленні ділових контактів з підлеглими, партнерами, своїми керівниками);
- комунікативних (при створенні сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі);
- мотиваційних (при формуванні індивідуального стилю діяльності, що оптимально відображає особливості менеджера та колективу, яким він керує);
- емоційно-вольових (при цілепокладанні, прийнятті управлінських рішень, здійсненні поточного та підсумкового контролю);
- оцінних (при самоорганізації діяльності, розробці шляхів самовдосконалення і нових цілей, завдань);
- когнітивних або гностичних (для ефективного виконання всіх функцій управління в освіті);

- мовних (при формулюванні управлінських рішень, здійсненні компетентного ділового спілкування, проведенні різних активних форм організації управління; для ефективного виконання всіх функцій управління в критичних умовах і стресових ситуаціях);
- моральних (при змістовій та емоційно-мотивуючій спрямованості управлінської діяльності, забезпеченні етичних критеріїв праці менеджера освіти, виховному впливі на оточуючих);
- фізіологічних (для ефективного виконання навантажень управлінської праці, лідерського впливу на людей, формування позитивного ставлення та оптимізму в них);
- фізичних (при створенні позитивного іміджу керівника та установи, надання позитивного впливу на оточення) [1].

Керівник сучасного навчального закладу повинен володіти вміннями, що дозволяють виконувати ті або інші професійні функції і соціальні ролі. На сучасному етапі розвитку суспільства найбільш важливими є:

- здатність ефективно управляти собою, підлеглими і своїм часом, незалежно від стресів, економічних проблем повсякденного життя;
- уміння прояснити свої особисті цінності й допомогти визначити розумні орієнтири підлеглим;
- здатність чітко визначати особисті й професійні цілі;
- уміння самостійно забезпечити свій професійний ріст та особистісний розвиток;
- оволодіння навичками творчого й ефективного розв'язання професійних, матеріальних, моральних та інших проблем;
- оволодіння навичками впливу на підлеглих, не вдаючись до прямих вказівок;
- опанування методів раціональної роботи з інформацією;
- уміння створити колектив і управляти ним, вважаючи себе членом цього колективу;
- прагнення до інноваційної діяльності, дослідницької роботи, експериментування.

Висновок. Отже, готовність майбутнього керівника до впровадження інноваційних технологій є інтегративним утворенням, метою і результатом спеціальної професійної підготовки студентів у даному напрямку. Під формуванням готовності майбутніх керівників до впровадження інноваційних технологій розуміємо багатокomпонентний, поліфункціональний, динамічний, відкритий процес перетворень, завдяки якому здійснюється цілеспрямований розвиток усіх структурних компонентів, які забезпечують формування цього виду готовності.

Список використаних джерел

1. Афанасьєв В. Г. Программно-целевое планирование и управление / В. Г. Афанасьев. - М. : Наука, - 1990. - 127 с.
2. Ващенко Л. Управління інноваційними процесами / Л. Ващенко // Директор школи. - №23-24 (455-456). - 2007. - 53 - 61 с.
3. Єльнікова Г. В. Управлінська компетентність / Г. В. Єльнікова // Бібліотека шкільного світу. - К. : Ред. загальнопед. газ, 2005. - 128 с.
4. Маркіян С. В. Інновації як фактор розвитку освіти / С. В. Маркіян // VI Міжнародна міждисциплінарна науково-практична конференція. - Харків, 2006. - 155 с.
5. Мисик О. С. Теоретичні засади педагогічної інноватики / О. С. Мисик. // Професійна підготовка педагогічних кадрів в умовах інноваційної перебудови української національної

освіти: сучасний стан, проблеми, перспективи розвитку: Матеріали Міжвузівської науково-практичної конференції (11 жовтня 2007 р.). – Хмельницький : ХГПА, 2007. - 309 с.

6. Пехота О. М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя : Моногр. / О. М. Пехота, А. М. Старєва. – Миколаїв : Іліон, 2005. – 272 с.

Стаття надійшла до редакції 12.02.2016 р.

ДУБРОВСКАЯ Л., ДУБРОВСКИЙ В., ГОРДИЕНКО Т., БЕЛОУСОВА Н.

Нежинский государственный университет имени Николая Гоголя, Украина

ФОРМИРОВАНИЕ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ РУКОВОДИТЕЛЕЙ УЧЕБНЫМ ЗАВЕДЕНИЕМ К ВНЕДРЕНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

В статье авторы раскрывают проблему понимания структурных компонентов, которые обеспечивают формирование готовности будущего руководителя к внедрению инновационных технологий управления учебным заведением, его профессиональных качеств и социальных ролей; понимание целостного представления о управленческой деятельности как педагогической инновации к профессиональной деятельности, научное мышление, самоменеджмент.

Ключевые слова: инновационные технологии, управленческая деятельность, готовность руководителя

DUBROVSKA L., DUBROVSKIY V., GORIENKO T., BILOUSOVA N.

Nizhyn state university of Mikola Gogol, Ukraine

FORMATION OF READINESS OF FUTURE EDUCATIONAL ESTABLISHMENT MANAGERS FOR THE INTRODUCTION OF INNOVATIONAL TECHNOLOGIES

The authors reveal the problem of understanding the structural components that provide the formation of readiness of the future manager for the introduction of innovative educational institution management technology, its professional skills and social roles; understanding of the holistic view of administrative activity as a pedagogical innovation.

Keywords: innovative technologies, management activity, readiness to head to the professional activity, scientific thinking, self-management.